

**ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ
СИТУАЦІЙ
ЧЕРКАСЬКИЙ ІНСТИТУТ ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ
ІМЕНІ ГЕРОЇВ ЧОРНОБИЛЯ
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ
УКРАЇНИ**

**Факультет цивільного захисту
Кафедра управління у сфері цивільного захисту**

Горбаченко Ю. М., Кришталь Т. М., Перевізник В. М.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до самостійної підготовки та виконання контрольної роботи
з навчальної дисципліни
«ОСНОВИ ТЕОРІЇ УПРАВЛІННЯ»
для підготовки здобувачів за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти
в галузі знань 26 «Цивільна безпека»
спеціальність 263 «Цивільна безпека» (Охорона праці)

Черкаси - 2024 р.

Розглянуто та схвалено на засіданні кафедри управління у сфері цивільного захисту Черкаського інституту пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України (протокол № __ від «12» січня 2024 р.)

Укладачі:

завідувач кафедри управління у сфері цивільного захисту доктор економічних наук, професор Тетяна КРИШТАЛЬ

доцент кафедри управління у сфері цивільного захисту кандидат історичних наук, доцент Юрій ГОРБАЧЕНКО

доцент кафедри управління у сфері цивільного захисту кандидат наук з державного управління, доцент В'ячеслав ПЕРЕВІЗНИК

Рецензент:

заступник начальника кафедри організації заходів цивільного захисту кандидат технічних наук, доцент Дмитро ЖУРБИНСЬКИЙ

Горбаченко Ю. М., Кришталь Т. М., Перевізник В. М. Основи теорії управління / Методичні рекомендації до самостійної підготовки та виконання контрольної роботи для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти в галузі знань 26 «Цивільна безпека», спеціальність 263 «Цивільна безпека» (Охорона праці). – Черкаси: ЧПБ ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ, 2024. – 24 с.

Методичні рекомендації розроблено відповідно до робочої програми навчальної дисципліни «Основи теорії управління» та розраховано для надання допомоги студентам заочної форми навчання під час самостійної підготовки та виконання контрольної роботи. Вказано основні вимоги щодо написання контрольної роботи, її структуру і рекомендовані джерела, надано роз'яснення щодо виконання завдань контрольної роботи, визначено орієнтовний перелік питань для підсумкового контролю.

Зміст

Вступ.....	4
Мета викладання дисципліни	5
Самостійна робота здобувача.....	7
Вимоги до оформлення контрольної роботи.....	9
Перелік питань до контрольної роботи.....	12
Перелік питань для підсумкового контролю.....	16
Список рекомендованих джерел.....	18

ВСТУП

Процес формування управління як науки, як галузі самостійних досліджень був зумовлений не необхідністю застосування найбільш ефективних методів управління в процесі організації виробництва, а конкурентною боротьбою «за місце під сонцем» на світовому ринку, потребами великого бізнесу, розвитком розподілу функцій, відповідальності й повноважень у державному механізмі.

Початком визнання управління як науки вважають вихід у 1911 р. книги американського інженера У. Тейлора «Принципи наукового управління». Основну увагу він приділив підбору і розміщенню кадрів, організації місця праці, обліку часу на трудову операцію, раціоналізації трудових операцій, розробці рекомендацій щодо підвищення ефективності праці шляхом застосування технічних засобів (конвеєру), суспільних форм оплати праці і шляхом її нормування при контролі.

Застосування загальних принципів, функцій, методів управління в окремих сферах професійної діяльності призвело до появи численних галузевих теорій управління: управління виробництвом, управління технологіями, управління фінансами, управління соціальною роботою тощо.

Трансформації, що відбулись у суспільстві на межі ХХ і ХХІ ст., зумовили інтерес до соціального знання, увагу до проблем взаємозв'язку між суспільством і особистістю, керівником і підлеглим. З-поміж дисциплін, що вивчають суспільство й суспільні відносини, не останнє місце посідає основи теорії управління, яка покликана інтегрувати знання про соціальне управління, психологічний зміст управлінських рішень, міжособистісної взаємодії керівника та підлеглих тощо.

У сучасних умовах управління стає продуктивною силою діяльності та невід'ємною частиною соціального, економічного, громадського життя.

«Основи теорії управління» є освітньою компонентою, яка формує світоглядний і методологічний апарат, необхідний для вивчення фахових дисциплін. Опанування дисципліною націлене на оволодіння загальною теорією управління і засвоєння основних принципів організації управлінської діяльності, та базується на знаннях з загальноосвітніх та професійних дисциплін.

Однією із найскладніших проблем у свідомій діяльності людей є управління функціонуванням організаційних систем, у які людина входить як головний елемент. Організаційний чинник мав домінантне значення в житті суспільства в усі часи та в культурі всіх народів.

В умовах ринкової економіки організація повинна самостійно формувати цілі та завдання, розробляти стратегію і тактику розвитку,

знаходити необхідні матеріальні, фінансові та трудові ресурси для реалізації поставлених завдань; вирішувати питання створення, злиття і ліквідації структурних підрозділів, перебудови системи управління. Це приводить до розширення обсягу робіт, що входять у сферу діяльності управління, ускладнення процесу їх виконання.

Предметом вивчення «Основ теорії управління» є відносини, які розвиваються між людьми в процесі управління, пошук шляхів ефективного прийняття управлінських рішень і досягнення цілей організацій. Основним її завданням є виявлення факторів успіху в практичній управлінській діяльності.

Вивчення «Основ теорії управління» має дати відповідь на чотири основних питання:

1. Хто управляє? Суб'єкти управління: окремі особистості, лідери, керівники різних рівнів управлінської ієрархії.

2. Ким (чим) управляють суб'єкти управління? У центрі розгляду – окремі особистості і зв'язки між ними, а також різні види ресурсів, які використовуються для досягнення мети управління.

3. Де здійснюється управління? Середовище, в якому відбуваються управлінські процеси, — організації формальні й неформальні як соціальні системи.

4. Яким чином здійснюється управління? Через здійснення цілісного комплексу окремих етапів управління, управлінський вплив, методи й засоби управління.

МЕТА ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «Основи теорії управління» є засвоєння законів і принципів, функцій і методів управління організаціями, оволодіння закономірностями функціонування організацій, формування сучасного світогляду на основі системного підходу щодо створення, функціонування і управління організацією, що дозволить забезпечити ефективне функціонування соціальних систем управління в галузі охорони праці.

Основними завданнями вивчення дисципліни є: формування у студента теоретико-практичного базису щодо сучасних теорій управління; засвоєння майбутніми фахівцями основних законів, закономірностей, категорій та функцій управління, вивчення методології загальних принципів сучасної теорії управління та методів управління, формування управлінської компетентності.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі повинні:

знати:

- основні категорії, етапи розвитку та напрямки вдосконалення науки управління;
- основні функції та методи управління;
- фундаментальні закони та принципи управління;
- основи наукового формування колективу;
- вимоги, які пред'являються до інформації, інформаційний характер процесів управління;
- класифікацію, умови та етапи прийняття управлінських рішень;
- форми застосування влади та впливу в органах і підрозділах ЦЗ;
- стилі керівництва;
- напрямки наукової організації праці, її зміст та принципи, технічні засоби управління;
- специфіку відповідальності в управлінні;
- правила професійного спілкування;
- тип та організаційну структуру органів і підрозділів ДСНС;
- основи управління конфліктами у підрозділі;
- основи професійної етики керівника;
- зміст провідних теорій мотивації;

вміти:

- аналізувати і узагальнювати отриману інформацію;
- самостійно приймати управлінські рішення;
- проектувати органіграму;

- визначати мету, цілі та завдання підрозділу на коротко- і довгострокову перспективу;
- давати характеристику різним категоріям підлеглих;
- визначати основні етапи, варіанти розробки, прийняття та реалізації управлінських рішень;
- розробляти оперативні та стратегічні плани;
- формувати у підлеглих усвідомлення необхідності безумовного виконання норм службової дисципліни у професійній діяльності;
- аналізувати передумови допущення помилок та недоліків у роботі підлеглих та розробляти систему заходів запобігання їм;
- раціонально використовувати методи управління в управлінській діяльності;
- здійснювати самооцінку та самоаналіз власної управлінської діяльності.
- формувати, підтримувати та розвивати професійно-важливі управлінські якості;
- формувати індивідуальний стиль спілкування, потреби та вміння саморозвитку творчого мислення, вміння раціональної навчальної діяльності.

САМОСТІЙНА РОБОТА ЗДОБУВАЧА

Крім аудиторних занять з навчальної дисципліни «Основи теорії управління», робочою програмою навчальної дисципліни передбачено самостійну роботу, яка має на меті формування пізнавальної активності здобувачів, засвоєння ними основних вмій та навичок роботи з навчальними матеріалами та нормативно-правовими актами (НПА), поглиблення та розширення вже здобутих знань, підвищення рівня організованості студентів тощо.

Самостійна робота є однією з основних форм організації освітнього процесу, яка здійснюється здобувачем з метою опанування навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять.

Організація самостійної роботи здобувача вищої освіти ЧПБ ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗ України здійснюється відповідно до положень законів України «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», наказу НУЦЗ України від 07.07.2023 р. № 143 «Про затвердження Положення про організацію освітнього процесу у Національному університеті цивільного захисту України, Кодексу академічної доброчесності Національного університету цивільного захисту України.

Самостійна робота є важливою складовою частиною і основою підготовки майбутнього фахівця, оскільки мета самонавчання – опанування, поглиблення та засвоєння навчального матеріалу.

Самостійна робота – це самостійна навчально-пізнавальна діяльність проблемного, творчого та практичного характеру.

Самостійна робота є однією із складових комплексної підготовки здобувачів. Ця робота базується на високій самосвідомості та почутті обов'язку студентів за систематичне і змістовне вивчення курсу.

Самостійна робота передбачає вивчення навчального матеріалу, який викладається під час аудиторних занять та міститься у рекомендованих джерелах для самостійного опрацювання.

Навчальний матеріал навчальної дисципліни, засвоєний здобувачем у процесі самостійної роботи, виноситься на підсумковий контроль, передбачений робочим навчальним планом, разом з іншим навчальним матеріалом цієї дисципліни.

Самостійна робота здобувача вищої освіти формує низку необхідних компетентностей, серед яких здатність працювати автономно, визначати, формулювати та розв'язувати проблеми, аналізувати соціально-значущі процеси та приймати обґрунтовані рішення, а також набуття навичок використання інформаційних і комунікаційних технологій для пошуку, оброблення, аналізу та використання інформації з різних джерел.

Здобувачам рекомендується для самостійного опрацювання відповідна наукова і навчальна література, періодичні видання та НПА.

У процесі самостійної роботи здобувачі мають оволодіти вміннями та навичками:

- організації самостійної навчальної діяльності;
- самостійної роботи в бібліотеці з каталогами;
- праці з навчальною, навчально-методичною, науковою, науково-популярною літературою;
- конспектування літературних джерел;
- роботи з довідковою літературою;
- опрацювання нормативно-правових актів; статистичної інформації тощо.

Самостійна робота включає в себе:

- вивчення документів законодавчого і нормативного характеру;
- постійне ознайомлення з новою юридичною, економічною, спеціальною та іншою літературою відповідно до напрямку діяльності.

Контроль за виконанням самостійної роботи здійснюють згідно з вимогами і критеріями, описаними у силабусі дисципліни. Формами контролю за самостійною роботою можуть бути усне опитування на семінарі, перевірка письмових робіт (індивідуальних, творчих завдань, рефератів, презентацій доповідей), опитування на іспиті.

Виконання завдань самостійної роботи є обов'язковим для всіх здобувачів.

ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Контрольна робота є самостійним видом роботи здобувача, передбаченим навчальним планом вивчення навчальної дисципліни «Основи теорії управління».

Здобувач при необхідності може звернутися за усною або письмовою консультацією до викладача.

Робота повинна бути надрукована на аркушах формату А4 шрифтом Times New Roman, розмір 14, інтервал – 1,5 (поля: верхнє та нижнє 2 см, лівє 3 см, праве 1 см) та вкладена в папку для файлів.

Обсяг контрольної роботи – не менше не менше 10 друкованих аркушів.

На титульному аркуші необхідно вказати назву навчального закладу, назву предмету що вивчається, номер залікової книжки, ім'я та прізвище, посаду, спеціальне звання здобувача.

Під час виконання роботи потрібно спочатку записати питання, а потім дати на нього відповідь. Відповіді повинні бути конкретні, написані державною мовою, акуратно оформлені. При відповіді обов'язково робити посилання на використані джерела.

Перед виконанням контрольної роботи необхідно ознайомитись з методичними вказівками, питаннями, підібрати і опрацювати навчальну та наукову літературу, нормативні акти, передивитися записи, зроблені на лекціях, вивчити стан справ та виконання нормативних актів в підрозділах цивільного захисту.

В кінці роботи потрібно вказати список використаних джерел, поставити дату і підпис. Виконана робота направляється в електронному вигляді на перевірку в строк, який вказаний у графіку виконання контрольних робіт.

Оцінюється робота з урахуванням глибини викладення матеріалу, самостійності виконання, вміння формулювати власні висновки та використовувати теоретичні знання на практиці.

Рівень знань здобувачами дисципліни за підсумками виконання контрольних робіт оцінюється з огляду на наступні критерії:

1. Повнота та правильність виконання завдання – основний критерій.
2. Здатність здобувача:
 - диференціювати, інтегрувати та уніфікувати знання;
 - аналізувати зміст нормативно-правових актів, які нормують управлінську діяльність;
 - користуватися законами та нормативно-правовими актами державних органів.

Критерії оцінювання Контрольної роботи:

50 балів – контрольна робота виконана в повному обсязі, здобувач повністю володіє навчальним матеріалом за темою завдання;

40 балів – робота виконана в обсязі до 90%, але допущені незначні помилки, здобувач володіє навчальним матеріалом;

30 балів – робота виконана в обсязі до 70% від загального обсягу, здобувач на достатньому рівні розуміє зміст навчального матеріалу, але не сформулював власні висновки;

20 балів – обсяг виконаних завдань по роботі становить до 50% від загального обсягу, здобувач допускає суттєві помилки у відповіді на питання;

0-19 балів – здобувач виконав роботу менше ніж на 40% від загального обсягу, відсутній список використаних джерел, є значні мовні помилки, що спотворюють зміст відповіді або робота виконана не по варіанту чи не дотримано правил академічної доброчесності.

Отримавши контрольну роботу з рецензією викладача, здобувач зобов'язаний уважно ознайомитися із зауваженнями рецензента та внести в роботу відповідні зміни та доповнення, усунути вказані недоліки.

Здобувачі, які несвоєчасно направили контрольну роботу без поважних причин, на екзаменаційну сесію не викликаються.

Контрольна робота складається складається із трьох питань. Обов'язковими вимогами є:

- відповідність варіанту
- розкриття змісту питання та формулювання власних висновків;\
- посилання (при запозичені тексту);
- список використаних джерел;
- дотримання норм Кодексу академічної доброчесності Національного університету цивільного захисту України.

Варіант завдання визначається по двох останніх цифрах шифру залікової книжки. Наприклад, якщо шифр 355, то за таблицею 1 визначаємо номер теоретичних питань: 1, 39, 71.

Таблиця 1

Вибір завдання згідно шифру залікової книжки

		Остання цифра шифру залікової книжки									
		0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Передостання цифра залікової книжки	0	13, 51, 61	25, 30, 78	3, 26, 80	8, 36, 90	18, 44, 72	4, 38, 88	15, 40, 60	25, 44, 78	12, 52, 68	8, 26, 73
	1	4, 53, 81	2, 34, 89	23, 45, 60	3, 29, 63	4, 50, 71	7, 33, 82	25, 48, 75	5, 36, 72	24, 38, 76	13, 41, 66
	2	4, 46, 71	11, 53, 85	8, 34, 57	18, 50, 87	5, 35, 83	9, 51, 86	11, 45, 68	22, 32, 90	13, 36, 59	20, 32, 85
	3	10, 39, 74	17, 49, 68	22, 37, 62	25, 48, 72	25, 29, 58	22, 31, 72	19, 26, 71	18, 35, 74	2, 28, 76	19, 28, 64
	4	8, 29, 59	11, 26, 78	23, 54, 80	9, 47, 74	13, 39, 85	22, 54, 82	3, 28, 77	15, 30, 57	19, 31, 65	1, 27, 70
	5	3, 48, 68	14, 26, 90	7, 37, 89	24, 46, 74	15, 43, 73	1, 39, 71	13, 52, 61	10, 26, 90	5, 27, 69	1, 32, 77
	6	25, 54, 71	23, 46, 84	10, 40, 77	24, 36, 73	16, 53, 63	8, 45, 85	7, 33, 59	12, 43, 89	3, 54, 81	18, 50, 86
	7	19, 31, 70	15, 45, 87	15, 52, 80	2, 29, 82	9, 35, 65	22, 55, 80	18, 28, 80	23, 30, 85	14, 37, 64	16, 27, 61
	8	25, 40, 90	23, 31, 73	20, 32, 83	18, 29, 72	9, 47, 71	2, 44, 80	1, 42, 71	14, 52, 85	1, 27, 62	14, 47, 59
	9	2, 33, 77	4, 31, 77	10, 26, 79	21, 46, 72	3, 53, 87	13, 41, 67	15, 41, 75	18, 40, 67	8, 32, 88	8, 44, 70

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

- 1) Поняття управління та його сутнісні характеристики.
- 2) Природа, суть та загальні характеристики організацій.
- 3) Система управління в надзвичайній ситуації.
- 4) Типи підпорядкування в системі управлінських відносин.
- 5) Структура єдиної державної системи цивільного захисту.
- 6) Повноваження Кабінету Міністрів України у сфері цивільного захисту.
- 7) Види та рівні управління. Наведіть приклади рівнів управління в системі ДСНС України.
- 8) Повноваження центральних органів виконавчої влади у сфері цивільного захисту.
- 9) Організація роботи спеціальної комісії з ліквідації НС.
- 10) Класифікація надзвичайних ситуацій за рівнями.
- 11) Повноваження центрального органу виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту.
- 12) Ефект синергії в управлінні.
- 13) Охарактеризуйте внутрішнє та зовнішнє середовище організації.
- 14) Етичні виміри управління.
- 15) Організація діяльності ЄДСЦЗ за різних режимів функціонування.
- 16) Поняття функцій управління та їх класифікація.
- 17) Інформування та оповіщення органів управління, сил суб'єктів реагування на НС та населення.
- 18) Поняття управлінського рішення. Роль та місце управлінського рішення в процесі керівництва органами та підрозділами ДСНС України.
- 19) Переведення органів управління, сил і засобів суб'єктів реагування на НС у режим підвищеної готовності та у режим НС.
- 20) Соціально-психологічні методи вивчення організації в системі управління.
- 21) Принципи управління підрозділом цивільного захисту.
- 22) Сутність та етапи розвитку стратегічного планування.
- 23) Юридична та соціальна відповідальність в управлінні.
- 24) Повноваження місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування у сфері цивільного захисту.
- 25) Зміст та особливості організаційної функції в управлінні.
- 26) Керівництво діяльністю єдиної системи цивільного захисту. Функції керівника спеціально уповноваженого центрального органу

виконавчої влади з питань цивільного захисту.

27) Організація діяльності комісій з питань техногенно-екологічної безпеки і надзвичайних ситуацій регіонального, місцевого та об'єктового рівнів.

28) Суб'єкти реагування на НС, їх завдання, розрахунок сил, угруповання сил реагування на НС.

29) Режими діяльності територіальної підсистеми ЄДСЦЗ.

30) Організація роботи пересувного пункту управління.

31) Побудова організаційної структури управління. Організаційні структури в органах і підрозділах ДСНС України.

32) Мета та завдання територіальної підсистеми ЄДСЦЗ.

33) Принципи управління: поняття, класифікація, види.

34) Функції спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з питань цивільного захисту.

35) Послідовність дій уповноваженого керівника з ліквідації НС.

36) Сутність делегування повноважень. Умови успішного делегування.

37) Методи, спрямовані на розв'язання управлінських завдань і прийняття управлінських рішень.

38) Структура функціональної підсистеми ЄДСЦЗ.

39) Оперативне (поточне) планування в управлінні.

40) Порядок організації зв'язку при ліквідації НС.

41) Мета та завдання функціональної підсистеми ЄДСЦЗ.

42) Матеріальні й нематеріальні форми заохочення особового складу підрозділів цивільного захисту.

43) Порядок складання планів реагування у разі загрози та виникнення надзвичайних ситуацій.

44) Етапи процесу прийняття управлінських рішень.

45) Формування організаційних структур управління.

46) Методи управління в діяльності органів та підрозділів ДСНС.

47) Охарактеризуйте основні теорії мотивації.

48) Порядок діяльності Державної комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій.

49) Основні положення з документування та документаційного забезпечення управлінської діяльності в підрозділах ДСНС України.

50) Суть та етапи процесу контролю.

51) Загальна характеристика плану локалізації і ліквідації наслідків аварій на об'єктах підвищеної небезпеки.

- 52) Документ, його роль і місце в управлінні. Класифікація документів.
- 53) Підготовка та прийняття управлінських рішень.
- 54) Завдання, функції та порядок діяльності штабу з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації.
- 55) Організація діяльності функціональної підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту.
- 56) Організація виконання або реалізація управлінського рішення.
- 57) Види оперативно-технічної і звітної документації штабу з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації.
- 58) Система управління та її елементи.
- 59) Організація роботи штабу з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації та забезпечення його готовності.
- 60) Органи управління функціональної підсистеми ЄДСЦЗ.
- 61) Морально-психологічні засади управлінської діяльності.
- 62) Організація роботи оперативної групи ДСНС.
- 63) Класифікація та характеристика методів управління.
- 64) Організаційна структура штабу з ліквідації НС.
- 65) Методи подолання конфліктів в управлінні.
- 66) Структура та склад оперативно-рятувальної служби.
- 67) Норми професійного спілкування осіб рядового та начальницького складу служби цивільного захисту.
- 68) Завдання уповноваженого керівника з ліквідації НС.
- 69) Розкрийте зміст соціальної та моральної відповідальності в управлінні.
- 70) Організація діяльності та завдання начальника штабу з ліквідації НС.
- 71) Прогнозування у сфері цивільного захисту.
- 72) Організація основних видів забезпечення під час дій у зоні НС.
- 73) Організація дій начальника територіального органу управління ДСНС при реагуванні на НС.
- 74) Порядок призначення уповноваженого керівника залежно від рівня надзвичайної ситуації.
- 75) Повноваження, відповідальність і делегування в управлінні.
- 76) Інтегровані підходи до управління.
- 77) Теорії організації в управлінні.
- 78) Розробка планів діяльності єдиної державної системи цивільного захисту.
- 79) Міністерство як провідний орган ЦОВВ.

- 80) Структура органів виконавчої влади в Україні.
- 81) Способи забезпечення законності й дисципліни в управлінні.
- 82) Види контролю в державному управлінні.
- 83) Види заохочень, які застосовуються до осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту та права начальників щодо застосування заохочень до підлеглих.
- 84) Види дисциплінарних стягнень, що накладаються на осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту за порушення службової дисципліни.
- 85) Принципи і методи подолання конфліктів в управлінні.
- 86) Зміст і форми влади в управлінні
- 87) Основні засади керівництва та лідерства в управлінні.
- 88) Режими функціонування ЄДСЦЗ.
- 89) Порядок підготовки до дій за призначенням органів управління та сил ЦЗ.
- 90) Організація робіт з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Визначте предмет курсу «Основи теорії управління», його мету та завдання.
 2. Розкрийте поняття «управління» та визначте його види.
 3. Охарактеризуйте рівні управління.
 4. Охарактеризуйте підпорядкування в системі управлінських відносин.
- Типи підпорядкування.
5. Проаналізуйте становлення і розвиток науки управління.
 6. Становлення науки управління в Україні.
 7. Охарактеризуйте сучасні підходи до управління організаціями.
 8. Розкрийте зміст законів і закономірностей управління.
 9. Визначте суб'єкт і об'єкт державного управління.
 10. Визначте суб'єктів забезпечення цивільного захисту.
 11. Розкрийте сутність соціального управління як науки, мистецтва та діяльності.
 12. Розкрийте природу, суть та загальні характеристики організацій.
 13. Визначте та охарактеризуйте фактори впливу на організацію.
 14. Класифікація організацій за різними ознаками.
 15. Поняття і класифікація функцій управління в теорії науки управління.
 16. Визначте склад загальних функцій управління.
 17. Принципи управління: поняття, класифікація, види.
 18. Визначте принципи управління, притаманні управлінню у сфері цивільного захисту.
 19. Наведіть приклади класичних принципів управління.
 20. Розкрийте зміст та визначте особливості організаційної функції в управлінні.
 21. Дайте визначення поняттю «організаційна структура управління» та охарактеризуйте її елементи.
 22. Охарактеризуйте категорії: повноваження, відповідальність і делегування.
 23. Визначте структуру органів виконавчої влади в Україні.
 24. Типи організаційних структур управління.
 25. Структура єдиної державної системи цивільного захисту.
 26. Розкрийте сутність планування як функції управління. Визначте основні принципи функції планування.
 27. Охарактеризуйте види планування діяльності у сфері цивільного захисту.
 28. Охарактеризуйте методи організаційного планування.

29. Визначте основні види планів.

30. Охарактеризуйте етапи життєвого циклу організації..

31. Розкрийте зміст прогнозування як наукової основи планування.

Напрямки прогнозування у сфері ЦЗ

32. Розкрийте суть і побудуйте модель мотивації.

33. Визначте основні концепції та теорії мотивації.

34. Розкрийте суть процесу контролю та визначте його мету, суб'єктів та об'єктів.

35. Визначте види та форми контролю як функції управління.

36. Охарактеризуйте змістовні теорії мотивації (теорії А.Маслоу, Ф.Герцберга й ін.).

37. Охарактеризуйте процесійні теорії мотивації (теорія очікувань Врума, теорія справедливості А. Адамса і модель мотивації Портера - Лоулера).

38. Дайте визначення поняттю «управлінське рішення» та визначте вимоги до рішень, які приймаються на різних рівнях управління в органах та підрозділах ЦЗ.

39. Охарактеризуйте етап підготовки управлінського рішення.

40. Охарактеризуйте етап прийняття управлінського рішення.

41. Проаналізуйте процес організації виконання або реалізації управлінського рішення.

42. Класифікація управлінських рішень.

43. Визначте етапи управлінського рішення.

44. Сутність методів управління, виділіть їх особливості.

45. Класифікація методів управління за різними ознаками.

46. Характеристика економічних методів управління.

47. Характеристика правових методів управління.

48. Характеристика організаційно-розпорядчих методів управління.

49. Характеристика соціально-психологічних методів управління.

50. Проаналізуйте переконання і примус як універсальні методи управління.

51. Проаналізуйте субординацію і координацію як правові методи державного управління.

52. Документ, його роль і місце в управлінні. Класифікація документів.

53. Основні положення з документування управлінської діяльності.

54. Основні принципи і правила документування та документальне забезпечення управлінської діяльності.

55. Особливості складання документів щодо роботи з особовим складом

56. Особливості складання довідково-інформаційних документів.
57. Призначення і порядок складання організаційно-розпорядчої документації.
58. Розкрийте сутність і основні засади керівництва та лідерства в управлінні.
59. Проаналізуйте відмінності між лідером і керівником.
60. Дайте визначення поняттю «влада» та визначте її форми.
61. Розкрийте зміст поняття «стиль керівництва». Виділіть характерні риси стилю керівництва.
62. Проаналізуйте, які можливі типи поведінки керівника в конфліктній ситуації.
63. Дайте визначення поняттю «професійна етика». Проаналізуйте етичну та неетичну поведінку співробітника ДСНС України.
64. Охарактеризуйте моральну відповідальність керівника підрозділу ДСНС України.
65. Розкрийте сутність відповідальності в управлінні та визначте її види.
66. Етичні виміри управління в підрозділах ДСНС України.
67. Охарактеризуйте соціальну відповідальність в управлінні.
68. Охарактеризуйте юридичну відповідальність в управлінні.
69. Визначте загальні принципи етичної поведінки керівника підрозділу ЦЗ.
70. Визначте професійно-важливі якості керівника .
71. Сутність управлінської праці, її специфіка.
72. Корпоративні норми та правила поведінки працівників.
73. Характеристика процесу адаптації підлеглих до умов організації.
74. Сутність трудового колективу і його характеристики.
75. Етапи формування трудового колективу.
76. Соціально-психологічний клімат в колективі.
77. Методи управління колективом.
78. Сутність та роль комунікацій в управлінні. Види комунікацій.
79. Етапи комунікаційного процесу.
80. Керівництво діяльністю єдиної системи цивільного захисту відповідно до Кодексу цивільного захисту України.
81. Єдина державна система цивільного захисту: завдання та структура.
82. Порядок формування, мета та завдання територіальної підсистеми ЄДСЦЗ.
83. Повноваження суб'єктів забезпечення цивільного захисту.

84. Управління єдиною системою цивільного захисту в режимі повсякденного функціонування та у режимі підвищеної готовності.

85. Управління єдиною системою цивільного захисту в режимі надзвичайної ситуації.

86. Особливості управління ЄДСЦЗ в особливий період.

87. Мета та загальні вимоги до проведення перевірки готовності ЄДСЦЗ.

88. Охарактеризуйте порядок проведення перевірок готовності функціональних і територіальних підсистем.

89. Організація управління реагуванням на НС. Планування реагування на НС.

90. Зміст, завдання та принципи управління в умовах НС.

Список рекомендованих джерел

1. Конституція України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
2. Про затвердження інструкцій та типових інструкцій з діловодства: Наказ ДСНС України. – Режим доступу: <https://www.dsns.gov.ua/ua/Nakazi/118902.html>
3. Кодекс цивільного захисту України: Закон України від 30.08.2013 р. № 5403-VI / Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 34-35. – Ст. 458.
4. Про охорону праці. Закон України від 14 жовтня 1992 року № 2694-XII. Документ 2694-XII. – Режим доступу: [//zakon.rada.gov.ua/](http://zakon.rada.gov.ua/).
5. Про Дисциплінарний статут служби цивільного захисту: Закон України / Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2009, № 29, ст.398.
6. Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту: Постанова КМУ від 09.01.14 р. № 11 / Офіційний вісник України. – 2014. – № 8. – Ст. 341.
7. Про затвердження Типового положення про регіональну та місцеву комісію з питань техногенно-екологічної безпеки і надзвичайних ситуацій: Постанова КМУ від 17.06.15 р. № 409 / Офіційний вісник України. – 2015. – № 50. – Ст. 50.
8. Про затвердження Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій: Постанова Кабінету Міністрів України від 16.12.2015 №1052. – Режим доступу: <http://www.dsns.gov.ua>.
9. Про затвердження Положення про організацію оповіщення і зв'язку у надзвичайних ситуаціях: Постанова КМУ від 27.09.17 р. № 733 / Офіційний вісник України. – 2017. – № 80, Ст. 148.
10. Про затвердження Порядку класифікації надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру за їх рівнями: Постанова КМУ від 24.03.04 р. № 368 / Офіційний вісник України. – 2004. – № 31. – Ст. 1122.
11. Про затвердження Порядку ведення обліку надзвичайних ситуацій: Постанова КМУ від 09.10.13 р. № 738 / Офіційний вісник України. – 2013. – № 82. – Ст. 48.
12. Про затвердження Загального положення про спеціальну Урядову комісію з ліквідації надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру і Загального положення про спеціальну комісію з ліквідації надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру регіонального, місцевого та об'єктового рівня: Постанова КМУ від 14.06.02 р. № 843 / Офіційний вісник України. – 2002. – № 25. – Ст. 1209.
13. Про затвердження типових положень про функціональну та територіальну підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту:

Постанова КМУ від 11.03.15 р. № 101 / Офіційний вісник України. – 2015. – №22. – Ст. 27.

14. Про затвердження Порядку розроблення планів діяльності єдиної державної системи цивільного захисту: Постанова КМУ від 9 серпня 2017 р. № 626. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/626-2017-%D0%BF#Text>

15. Національний класифікатор «Класифікатор надзвичайних ситуацій» ДК 019:2010: Наказ Держспоживстандарту України від 11.10.2010 р. № 457 // Офіційний вісник України. – 2010. – № 43. – Ст. 1456.

16. Про затвердження методичних рекомендацій «Організація управління в надзвичайних ситуаціях»: Наказ МНС України від 05.10.07 р. № 685. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mns.gov.ua>.

17. Про затвердження Положення про штаб з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації та Видів оперативно-технічної і звітної документації штабу з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації: Наказ МВС України від 26.12.2014 № 1406 / Офіційний вісник України. – 2015 р. – № 8. – Ст. 57.

18. Про організацію роботи штабу з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації та забезпечення його готовності: Наказ ДСНС України від 16.03.2015 № 149 / Офіційний вісник України. – 2015 р. – № 23. – Ст. 137.

19. Про затвердження Статуту дій у надзвичайних ситуаціях органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту та Статуту дій органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту під час гасіння пожеж: Наказ МВС України від 26.04.2018 № 340 / Офіційний вісник України. – 2018. – № 57. – 33 с.

20. Правила безпеки праці в органах і підрозділах МНС: Наказ МНС України від 07.05.2007 р. № 312. – Режим доступу: <https://zk.dsns.gov.ua/files/2020/10/11/%D0%BD%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D0%B7%20312.pdf>

21. Про затвердження Інструкції про порядок обміну інформацією у сфері запобігання виникненню та реагування на надзвичайні ситуації між Державною службою України з надзвичайних ситуацій і Державним агентством лісових ресурсів України: Наказ МВС, Міністерства аграрної політики та продовольства України від 21.10.2014 № 1111/416. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1404-14#Text>

22. Порядок організації застосування пересувного пункту управління Державної служби України з надзвичайних ситуацій: Наказ ДСНС від 20.08.2019 № 474. – Режим доступу: <https://www.dsns.gov.ua/files>

23. Баєва О. В. Основи менеджменту: практикум: [навчальний посібник] / О. В. Баєва, Н. І. Новальська, Л. О. Згалат-Лозинська. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 524 с.

24. Барило О. Г. Реагування на надзвичайні ситуації: Навч. посіб. // О. Г. Барило, П. Б. Волянський, С. О. Гур'єв, М. Л. Долгий, О. П. Євсюков, В. М. Михайлов, Н. І. Іскра, С. П. Потеряйко, А. В. Терент'єва. – К.: Вид-во «Бланк-Прес», 2014. – 210 с.

25. Бакуменко В. Д. Методологія системних досліджень в державному управлінні Методологія системних досліджень в державному управлінні: Навчальний посібник / В. Д. Бакуменко, С. О. Кравченко – К. : ВПЦ АМУ, 2011. – 116 с.

26. Бондаренко В. В. Психологія управління: Підручник. – Харків.: Вид-во ХНАДУ, 2020. – 424 с.

27. Горбаченко Ю. М., Грибенюк Г. С., Капля А. М., Кришталь Т.М., Щерба Т.О. Організація управління діяльністю з попередження та ліквідації надзвичайних ситуацій. / За ред. к. психол. н., доцента М.А. Кришталю. – Черкаси: АПБ, 2011. – 345 с.

28. Горбаченко Ю. М., Грибенюк Г. С., Капля А. М., Кришталь Т. М., Щерба Т. О. Основи державного управління у сфері пожежної безпеки: навч.-метод. посібник. / За ред. к. психол. н., доцента М.А. Кришталю. – Черкаси: АПБ, 2012. – 191 с.

29. Державне управління пожежною безпекою України: Автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.07 / В. А. Доманський; Нац. акад. внутр. справ України. – К., 2004. – 22 с.

30. Домбровська С. М. Державне управління у сфері цивільного захисту в Україні: нормативно-правовий аспект: [монографія] / В. П. Садковий, А. В. Ромін, О. О. Островерх, С. М. Домбровська. – Х.: ТОВ «Оберіг», 2013. – 190 с.

31. Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій. Т.9. Аварійно-рятувальні та інші невідкладні роботи / [Євдін О. М., Блажчук К. В., Фомін А. І., Слюсар А. А., Негрієнко С. В. та ін.] – К.: УкрНДІЦЗ, 2012. – 476 с.

32. Кісіль З. Р. Основи управління: посібник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 232 с.

33. Мармаза О. І. Основи теорії менеджменту / О. І. Мармаза. – Х.: ТОВ «Планета-принт», 2015. – 139 с.

34. Менеджмент: навч. посіб./ Л. С. Шевченко, О. А. Гриценко, С. М. Макухатаін. ; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Л. С. Шевченко. – Х.: Право, 2013. – 216 с.

35. Методи сучасної теорії управління: підручник / А. П. Ладанюк, Н. М. Луцька, В. Д. Кишенько, Л.О. Власенко. – К., Ліра-К, 2018. – 368 с.
36. Новицький І. В. Сучасна теорія керування: навч. посіб./ І. В. Новицький, С. А. Ус; М-во освіти і науки України, Держ. вищ. навч. закл. "Нац. гірн. ун-т". – Дніпро: НГУ, 2017. – 262 с.
37. Основи менеджменту: підручник для студентів вищих навчальних закладів / кол. авторів: за ред. А. А. Мазаракі. – Харків: Фоліо, 2014. – 846 с.
38. Організація управління цивільним захистом на місцевому рівні / За загальною редакцією доктора наук з державного управління, доцента, Заслуженого лікаря України П. Б. Волянського. – К., 2015. – 553 с.
39. Основи управління в органах і підрозділах МНС України. Навч. Посібник. / За ред. к. психол. н., доцента В. П. Садкового. – Х.: УЦЗУ, КП «Міська друкарня», 2009. – 370с.
40. Полікашин В. С. Основи управління і прийняття рішень у військовій справі: навч. посіб. // В. С. Полікашин, Ю. В. Полікашин, С. Ю. Поляков. – Х.: Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого, 2003. – 120 с. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/379>.
41. Словник системного аналізу в державному управлінні // Ю. П. Сурмін, Л. Г. Штика, В. Д. Бакуменко. – К.: Вид-во НАДУ, 2006. – 148 с.
42. Теорія управління: навчальний посібник / І. А. Грузіна, І. О. Кінас, І. М. Перерва та ін. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2021. – 138 с.
43. Управлінське документознавство: навч. посібник для студентів закладів вищої освіти III-IV рівнів акредитації, що навчаються за спеціальностями «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», «Професійна освіта (освітня програма «Інформаційне забезпечення управління та електронне урядування»)» / Ірина Шкіцька. – вид. 2-ге, оновл. та доп. – Тернопіль: ТНЕУ, 2020. – 382 с.